

اصول کلی

سیاست‌های علوی

محمود رستگار شهرضایی - حبیب الله جهانی پودینه

مقدمه‌ی ناشر

ابعاد شخصیتی مولای متقیان علیه السلام، همواره اذهان اهل دانش و اندیشه را به خود مشغول کرده و پژوهشگران را به واکاوی آن برانگیخته است. البته سخن گفتن از فردی که در اندیشه و عمل جامعیت داشت و در تمامی ابعاد انسانی امتیازات فوق‌العاده و برجسته‌ای داشت، کار ساده‌ای نیست، ولی با در نظر داشت این نکته که سیره و سخن آن حضرت، الگویی تمام عیار برای زندگی سیاست‌مداران دیندار است، گام نهادن در این مسیر دشوار، شایسته و بایسته می‌نماید، تا از این رهگذر، چنانچه را برای رهروان حقیقت، عدالت و انسانیت گشوده شده، فرصتی دگرباره برای زندگی و خدمت‌رسانی فراهم آید.

الگو بودن آن حضرت در تمامی ابعاد زندگی فردی، خانوادگی، اجتماعی، سیاسی و دیگر ابعاد آن بر کسی پوشیده نیست. یکی از این ابعاد مهم، بررسی «روش حکومتی» آن حضرت به عنوان معصومی برگزیده از جانب حق تعالی است که فرصت یافت حکومت‌داری بر اساس موازین و معیارهای اسلامی را بنیان نهد.

آن حضرت در همان زمان کوتاه حکومت، با وجود کارشکنی‌ها و دشمنی‌های فراوان ناکثین، قاسطین و مارقین که تاب عدالت علوی را به دلیل پرورش در سایه زندگی تبعیض‌آمیز دوران خلفا و ویژه خواری‌های خانوادگی،

قبیله‌ای و مانند آن، نداشتند، با این همه، آن حضرت توانست بخش‌های اساسی و اصول سیاست بر مبنای دینداری حقیقی و عدالت فراگیر را بنا نهاده و افق روشن هدایت و سعادت در پرتو زندگی به سبک اسلامی را فراروی خردمندان و فرهیختگان قرار دهد.

در این میان، نامه‌ی امام علی علیه السلام به مالک اشتر، سند گویای این نوع سیاست است که از نگاه محققان و ژرف‌اندیشان مغفول نمانده و در سال ۱۳۸۲ شمسی، این نامه که درها مورد ارزیابی نخبگان جهان و اندیشمندان ادیان مختلف قرار گرفته و برجسته‌ترین کارشناسان سیاسی و اجتماعی سازمان ملل را شگفت‌زده کرده، مصداق بارز عدالت و قانون جامع حقوق بشر ارزیابی شده است و به عنوان بهترین سند دادگستری و مرجع عدالت‌پروری در طول تاریخ، در سازمان ملل به ثبت رسید.^۱

نوشتار حاضر نیز با بهره‌گرفتن از این نامه و دیگر مستندات روایی و تاریخی، در تلاشی محققانه، ابعاد مختلف و اصول کلی سیاست‌های علوی را مورد واکاوی قرار داده و در اختیار پژوهشگران و دوستداران مولای متقیان علیه السلام قرار داده است. امیدواریم این تلاش مورد قبول اهل علم و توشه‌ی راه مؤمنان سیاستمدار قرار گیرد. **إن شاء الله**

انتشارات خاکیان

زمستان ۱۳۹۱

فهرست مطالب

مقدمه‌ی ناشر.....	۷
مقدمه.....	۱۳

فصل اول: بررسی مفهوم سیاست

۱- سیاست در لغت.....	۲۰
کاربرد واژه «سیاست در احادیث معصومین (ع) و نهج البلاغه:.....	۲۲
۲. سیاست در اصطلاح.....	۲۴
۱ - ۲. دیدگاه غربی ها (اندیشمندان غیرمسلمان).....	۲۴
۲ - ۲. دیدگاه شرقی ها (اندیشمندان مسلمان).....	۳۰
۳ - ۲. دیدگاه امام علی (ع).....	۳۹

فصل دوم: اصل برپا داشتن حق (حاکمیت حق)

۱. مفهوم حق.....	۵۷
۲. عوامل برپاداشتن حق.....	۶۰
۱ - ۲. پایبندی به حق و پایداری در آن.....	۶۰
۲ - ۲. انتقاد پذیری، شرط برپا داشتن حق.....	۶۵

- ۳ - ۲. قاطعیت و سازش ناپذیری در برپا داشتن حق ۶۶
- ۴ - ۲. حق ستیزی ۶۷
- ۴ - ۲. انگیزه‌های حق ستیزی ۶۹

فصل سوم: اصل مبارزه با مفاسد اقتصادی

۱. عدالت در امور مالیات ۷۲
۲. مدیریت اقتصادی ۸۰
۳. تصحیح قیمت کالاهای تولیدی ۸۳
۴. تأمین اجتماعی ۸۵

فصل چهارم: عدالت در اجرای احکام قضایی

۱. تعریف لغوی و اصطلاحی قضا ۸۸
۲. عدالت در اجرای حکم ۹۰
۳. قانون‌مند کردن قضاوت ۹۱
۴. عدالت در قصاص ۹۲
۵. نصب قاضیان شایسته ۹۳
۶. ارتباط دولت با قضات ۹۹
۷. جبران خسارت‌های قضایی ۱۰۱

فصل پنجم: قانون‌مدار بودن حکومت

۱. مفهوم حکومت ۱۰۴
۲. ویژگی‌های حکومت علوی ۱۰۷
- ۱ - ۲. وجود قانون ۱۰۷
- ۲ - ۲. برابری در مقابل قانون ۱۰۹
- ۲ - ۲. ضمانت اجرائی ۱۱۱

- ۴ - ۲. اصل لیاقت و شایستگی در نظام سیاسی ۱۱۴
- ۵ - ۲. عدم حاکمیت افراد بی هویت ۱۱۷
- ۶ - ۲. توزیع قدرت ۱۱۹

فصل ششم: اصل نظارت و پاسخگویی

۱. اهمیت نظارت و پاسخگویی ۱۲۲
۲. مسائل مربوط به اصل نظارت ۱۳۰
- ۱ - ۲. حساسی و برخورد با سهل انگاران و متخلفین ۱۳۰
- ۲ - ۲. ریشه ۱۳۴

فصل هفتم: پایبندی به عهد و پیمان

۱. اهمیت عهد و پیمان ۱۴۰
۲. اسباب تحقق پایبندی به عهد و پیمان ۱۴۲
- ۱ - ۲. راستی و صداقت ۱۴۲
- ۲ - ۲. همسویی سخن و عمل ۱۴۳
- ۳ - ۲. نفی خیانت و بی‌وفایی ۱۴۴

فصل هشتم: مشارکت مردم در تصمیم‌گیری

۱. اهمیت مشورت ۱۴۸
۲. آداب مشورت ۱۵۳
۳. انگیزه و هدف از مشورت در مکتب علوی ۱۵۸

فصل نهم: ریشه‌کن کردن فقر اجتماعی

۱. مفهوم فقر ۱۶۲
۲. ریشه‌یابی علل فقر ۱۶۳

۳. عوارض فقر..... ۱۶۵
۴. مساوات و برابری..... ۱۶۷
۵. نفی تبعیض طبقاتی و نژادی..... ۱۶۹

فصل دهم: نفی سلطه‌گری

۱. مفهوم سلطه‌گری..... ۱۷۴
۲. رابطه‌ی سلطه‌گری و بی‌خردی..... ۱۷۷
۳. رابطه‌ی زر و زور و تزویر در مکانیسم سلطه..... ۱۷۹
۴. پی‌آمدهای سلطه‌گری..... ۱۸۱
۵. زمینه‌های سلطه‌گری و خودکامی..... ۱۸۴

فصل یازدهم: از بی‌بردی ناامنی و شورش و ایجاد رفاه و آسایش

- اهمیت امنیت..... ۱۹۱

فصل دوازدهم: مدارا و پرهیز از خشونت

۱. اهمیت رفق و مدارا..... ۱۹۸
۲. رفق و مدارا در سیاست علوی..... ۱۹۹
۳. رفق و مدارا در امور اقتصادی..... ۲۰۳
- کتابنامه..... ۲۰۹

